

פנקס החייל המזויף על שם "אדולף שוברט"
(באדיבות מוזאון הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה)

שוברט בעורף האויב

מלחמתו של אריה שי
מאחורי קווי הנאצים

תמר פוקס

שהופתעו משליטתו המושלמת של הקצין הבריטי בלשון הגרמנית, סיפר בק שגדל ולמד בגרמניה; זאת ועוד, במהלך שירותו בצפון אפריקה נפל בשבי הגרמנים בגאזאלה שבלוב, אך עלה בידו להימלט, ובזכות מדים שהשיג של "הקורפוס האפריקני" (הקורפוס הגרמני שלחם בצפון אפריקה) והודות לשליטתו בשפה הגרמנית, הצליח לחצות את הקווים ולהגיע לאזור שבשליטת הבריטים.

לאחר בריחתו מהשבי החליט בק להקים יחידת חבלה סודית, שלוחמיה יהיו ילידי גרמניה בעלי אוריינטציה אנטי-נאצית, על מנת שיעלו מאחורי הקווים כשהם מתחזים לחיילי "הקורפוס האפריקני" וישבשו את פעילות הצבא הגרמני. שייניק נרתם לאתגר והצטרף ליחידה שהוקמה בחשאי באותו הלילה ונקראה "היחידה הגרמנית". ביחידה החדשה שירתו כמה עשרות חיילים, רובם יהודים ארץ-ישראלים ומתנדבים מהצבא הצ'כי החופשי. בן לילה הפך אריה שייניק לרב"ט אדולף שוברט, והוא וחבריו הפכו חיילים גרמנים לכל דבר: הם לבשו את מדי "הקורפוס האפריקני", האימונים התנהלו בגרמנית ולפי שיטות הוורמאכט, ואף כלי הנשק היו גרמניים. כדי לרכוש שליטה בהווי של חיילי "הקורפוס האפריקני" צורפו אליהם שני חיילים גרמנים, שנפלו בשבי הבריטים והסכימו לאמן את החיילים המתחזים: לוטננט ולטר אסנר וגרפרייטר היינריך ברוקנר.

מבצע נועז בעורף האויב – ובגידה

היום המכריע הגיע לאחר חודשים מספר. ביוני 1942 התבקשו החיילים לחצות אל עבר השטח הגרמני, ובסיוע צנחנים מצבא צרפת החופשית לחבל בשדות התעופה של דרנה ומארטובה (בשטח לוב של ימינו). השיירה

בקורותיה של מלחמת העולם השנייה שזור סיפור מרתק של אומץ, תעוזה ומסירות של חייל יהודי מארץ ישראל ששמו אריה שייניק (לימים שי), או בשמו הבדוי, אדולף שוברט. סיפורו האישי מעיד על התגייסותם של החיילים העבריים מארץ ישראל לעזרת הבריטים ועל לחימתם העקשנית כנגד הכוחות האיטלקיים והגרמניים בצפון אפריקה בשנים 1943-1940. החיילים העבריים חשו לעזרת הקהילות היהודיות שחיו תחת הכיבוש האיטלקי-גרמני בלוב ובתוניסיה. שחרור היהודים בארצות אלו, הצלתם מעול הכיבוש הנאצי ושיקום הקהילות לאחר השחרור עמדו לנגד עיניהם וליוו אותם במהלך השירות המפרך.

שייניק בגניג, שוברט במדבר

אריה (אדולף) שייניק נולד בשנת 1922 בשיינברג שבגרמניה. עם עליית היטלר לשלטון הצטרף אריה לתנועת הנוער "מכבי הצעיר". ב-1938, לאחר שסיים את מחנה ההכנה לעלייה של התנועה בברלין, עלה ארצה לבדו במסגרת "עליית הנוער" והגיע לקיבוץ גניג. בדצמבר 1940, בהיותו בן 18, התגייס לצבא הבריטי והצטרף ליחידת החפרים. בסיום הטירונות ביקש לעבור ל"קומנדו הים התיכון 51", יחידת לוחמה חדשה שהורכבה ממתנדבים. בתום האימונים המפרכים במצרים נשלח שייניק לזירת הקרבות מול המערך האיטלקי בחזית אריתריאה ואתיופיה, ובתום המערכה שם, בעקבות פירוק היחידה, החליט לעבור ל"קומנדו הסקוטי 11", שחייליו שירתו במדבר המערבי. בראשית חורף 1942 אסף מפקד הגדוד את חייליו ובירר מי מביניהם דובר גרמנית ברמת שפת אם. החיילים שהשיבו בחיוב התכנסו יחדיו בחדר, שאלו נכנס קפטן הרברט בק (Buck) והחל לדבר בגרמנית. לחיילים המשתאים,

תעודות
ורשימת ציוד
מונפק שזייפו
הבריטים על שם
"אדולף שוברט"
(באדיבות
מזאון הלוחם
היהודי
במלחמת
העולם השנייה)

אריה שייניק (שי)
כחייל קומנדו
בצבא הבריטי,
אפריקה 1941
(באדיבות דני שי)

המתחזה כללה משאית גרמנית מעוטרת בסמלי "הקורפוס האפריקני" וחיל התובלה הגרמני, רכב "פולקסוואגן" צבאי, מכונית אופל ומשאית בריטית "שבוייה", שבה הסתתרו החיילים הצרפתים וכן שני החיילים הגרמנים שהתלו למשימה. השיירה עזבה את האזור שבשליטת הבריטים והמשיכה את דרכה עד למחסום של הצבא האיטלקי.

השומר במחסום ביקש את הסיסמה – שהוחלפה מידי חודש – ולבם של החיילים פעם בחזקה, משום שהמודיעין הבריטי לא סיפק להם את הסיסמה המעודכנת. אולם ברוקנר הגרמני התעשת במהירות, וגער בשומר בצעקות על שהוא מעכב את השיירה ששבה מדרך ארוכה. החייל האיטלקי המפוזר פתח את המחסום ואפשר לשיירה להמשיך בדרכה. במחנה המעבר הגרמני קיבלו החיילים תדריך מחייל גרמני, שהזהיר אותם מפני הפצצות הצבא הבריטי וחמור לא פחות: הסתננות מפגעים מן האויב, החיילים ירדו מרכיבהם וסעדו בחברת החיילים הגרמנים, ואילו הצנחנים הצרפתים נותרו במחבואם במשאית. לאחר ארוחת הערב התפצלה השיירה לשניים: קבוצת חיילים אחת נסעה לשדה התעופה בדרנה, והקבוצה האחרת נסעה לשדה התעופה במארטובה. שייניק, שנהג במשאית הגרמנית, הוביל את קבוצתו למארטובה, שם הטמינו החיילים הצרפתים פצצות כמתוכנן. בטרם סיימו את מלאכתם, נשמע לפתע פיצוץ אדיר מכיוון דרנה. האופק הואר ועשן סמיך היתמר בשמי המדבר. החיילים הבינו שאירעה תקלה, שכן המטענים היו אמורים להתפוצץ רק לאחר בריחתם לשטח הבריטי, והחלו לנוע בזריזות לעבר מקום המפגש המיועד עם הקבוצה השנייה.

בעת ההמתנה במקום האיסוף, הגיח לעברם חייל פצוע ומדיו מוכתמים בדם. היה זה לוטננט ג'ורדן, חברם ליחידה, שהתלווה לחוליה השנייה ונפצע בפיצוץ שהקדים את זמנו. ג'ורדן הספיק ללחוש "ברחו מהר", והתעלף. החיילים המחופשים פשטו בחפזה את מדי הצבא הגרמני ונסוגו אל המדבר האפל. על אף המצוד הגרמני שנערך עליהם, הצליחו הבורחים לחבור לאחר כשבוע לפטרול הסיוור האוסטרלי שהמתין להם.

כאשר ג'ורדן שב להכרתו, התברר מקור הפיצוץ: עם הגיעה של הקבוצה השנייה לשדה התעופה בדרנה, עצר ברוקנר הגרמני את המשאית שנהג בה בטענה כי יש תקלה במונע. הוא נכנס לחדר המשמר "לבקש מפתח לארגו הכלים", אך בגד באנשי היחידה והסגיר אותם לידי הגרמנים – שכיתרו מיד את כלי הרכב. החיילים המוקפים הפעילו את הפצצות שבמשאית וקפצו החוצה, תוך שהם יורים על החיילים הגרמנים. פטר האס, חייל עברי ששירת ביחידה, חיפה על רעייו באומץ ויידה רימונים לעבר הגרמנים. על גבורתו שילם בחייו.

לאחר מעשה האשים בק, מפקד היחידה, את עצמו על אמונו בשני החיילים הגרמנים, והורה להחזיר את אסנר למחנה השבויים. לאחר זמן נורה אסנר, עת ניסה לברוח מן השבי. לעומתו, ברוקנר – שהסגיר את חיילי היחידה – הוטס לברלין וזכה בעיטור מהיטלר על חירוף נפשו ועל נאמנותו לרייך השלישי. במבצע הנועז נהרגו שני חיילים עברים: רב"ט פטר האס מחיפה וטוראי אליהו גוטליב מנהלל. לאחר זמן ביקש שייניק לעבור ליחידה אחרת, ונלחם בשורות הבריגדה היהודית באיטליה. בתום המלחמה הצטרף לארגון ההגנה, נישא לשרה שור והתגררר בבתי ים, שם נפטר בשנת 2004.

לעיון נוסף:

1. תיק לוחם של אריה שי, S61, יד ללוחם היהודי בצבאות זרים במלחמת העולם השנייה.
2. י' גלבר, תולדות ההתנדבות, ד: בין בריטים ערבים וגרמנים, ירושלים תשמ"ד.
3. י' לביא (עורך), פרשיות נעלמות, חל אביב 1969.

Unterhosen
lange
Mantel
Schutzmantel
Hemden oliv
Unterhemden
Wachshenden
Mastuch
Schlips
Paar Fingerhandschuh
Unterjocke
Paar Socken
Oberhandschuh
Wadenstrümpfe
Schnürstiefel
Leder-Schnürschuh
Leibbinde
Badehose
Mannschaftecken
Taschentücher
Handtücher
Paar Hosenträger
Tropenhelm
Rucksack
Koppeltragegestell
Zelttauerüstung
Moskitonetz
Schlafesack
Rucksack
Aufschlebeschlaufen
Mantelflaschen
Sporttasche
Schloss
Brotbeutel m. Band
Feldflasche m. Trinkbech
Laberflasche m.
Portepes
Patronentasche
Kochgeschirr
Essbesteck 3 teilig
Fettbüchse
Medikamententasche
Staub- u. Sonnenbrille
Waschbecken
Gatz Reinigungsbürsten
Arbeitsanzug
Sporthose

Binder
ffz. u. Rechnungsführer.